

PRVA SLOVENSKA REVIJA O ŽIVALIH

LETNIK XXIV

moi pes

3

marec 2015
cena: 3,50 €

TEMA MESECA

**Pes
ni volk**

ZDRAVJE
IN NEGA

**Težave
s prostato**

PASMA MESECA

Bernardinec

ŽIVLJENJE
S PSOM

**Rastoče
težave**

917899711318260

Pasma meseca

BERNARDINEC

Prijazni velikan z izmišljenim sodčkom

Piše: Tone HOČEVAR / *Fotografije:* Blaž KOŠAK

Nekoč je bil na švicarsko-italijanskih Alpah izjemno pomemben prelaz, ki je tisočletje dolgo povezoval svetova na švicarski, mrzli strani Alp in tistega na sončni strani, v Italiji. Sveti Bernard mu rečejo še dandanes, ko na prelaz in v samostan ob njem zahaja vse manj ljudi.

Zdaj je pod gorami med Švico in Italijo predor. Že od sredine prejšnjega stoletja avtomobili iz Švice pridrvijo v dolino Aoste in potem naprej v Padsko nižino globoko pod zemljo, potniki čudovitih visokih gora skoraj ne opazijo, o prelazu Svetega Bernarda in samostanu na njem so samo brali ali so ju videli po televiziji. Predor je popolnoma spremenil življenje na prelazu, tudi položaj psarne, od koder naj bi po izročilu izhajali najboljši in najlepši, edini pravi bernardinci.

Pred nekaj leti so bili bernardinci že tako resno in hudo ogroženi, da je šel pse na prelaz dobesedno in osebno reševati sam tedanji papež Ratzinger, Benedikt XVI. Menihi so jih namreč hoteli razprodati. Vzdrževanje psov in psarne je bilo predrago, menihov pa je tudi zmeraj manj, samo pet jih je ostalo v velikanskem samostanu, vedno starejši so.

Papež, na katerega je menda vplival brat Georg, duhovnik in glasbenik, velik ljubitelj bernardincev, se je na prelaz nenapovedano pripeljal iz doline Aoste na južni strani prelaza, kjer je bil na počitnicah. Blagoslovil je medvedaste meniške pse, vsakega posebej pobožal in jim zagotovil podaljšanje roka življenja na prelazu. Namesto da bi jih prodali daleč v tuje kraje, so za pse poiskali posvojitelje na daljavo, pomagajo pa tudi ljubitelji in lokalne oblasti iz bližnjih krajev.

Denarja za psarno, ki veliko stane in nič več ne prinese, namreč ni več. Kako bo v prihodnje, ni jasno, za vekomaj pa najbrž skoraj 2500 metrov visoko v skoraj opuščnem samostanu medvedasti psi ne bodo ostali.

Dokler je čez prelaz vodila cesta, menihe v samostanu pa spremljala legenda o psih, ki so – predvsem v devetnajstem stoletju – reševali življenja in v legendah okrog vratu nosili nekakšne sodčke z žganjem, je bilo na Svetem Bernardu veliko obiskovalcev. Turistična atrakcija so bili psi in menihi. Za vedno malce skrivnostne pse, ki so znali poiskati pogrešane popotnike, je bilo veliko zanimanja. Nekoč, predvsem v devetnajstem stoletju, so mladiči dosegali astronomske cene, dva tisočaka zlatih frankov so veljali, toliko denarja nikjer drugje niso odšteli za nobenega psa. Razširili so se po vsem svetu.

Tudi pri nas še pred desetletji ni bilo res spoštovane, dobre gostilne, ki se ne bi ponašala vsaj z enim bernardincem. Spomnimo se gostilne pri Marinšku v Naklem, ki se je ponašala s posebej lepimi in mogočnimi bernardinci. Tik ob glavni cesti na Gorenjsko je stala in še stoji, le glavna cesta ne gre več tam mimo, zamenjala jo je avtomobilska cesta, zgolj po naključju se tam komaj še kdo ustavi. Rodovniških bernardincev dandanes na Slovenskem ni veliko, komaj dobre tri ducate jih naštejejo. Več je menda tako imenovanih čistokrvnih bernardincev brez rodovnika, o katerih ni povsem jasno, kakšnega porekla so in kako daleč so od pravih bernardincev.

Pes, ki živi v resnici in v legendah

Marsikaj je res, kar pripovedujejo zgodbe o čudovitem psu bernardincu, ki je reševal življenja po potnikov, ko jih je skoraj vsako zimo zasul sneg na nekaj manj kot 2500 metrov visokem alpskem prelazu. Marsikaj, kar pripovedujejo legende, tudi ni

Učljivost 🐾🐾🐾🐾🐾

Vodljivost 🐾🐾🐾🐾🐾

Pasji športi 🐾🐾🐾🐾🐾

Odnos do otrok 🐾🐾🐾🐾🐾

Zdravje 🐾🐾🐾🐾🐾

Zahtevnost nege 🐾🐾🐾🐾🐾

res. Res je, da so ti psi rešili kar veliko ljudi, ki bi zmrznili ali bi jih zametel sneg, celo v obdobju, ko je Napoleon na prelomu v 19. stoletje tam čez vodil svoje enote, pa menda nihče od vojakov ni ostal zakopan v snegu. Trdijo, da zahvaljujoč prav bernardincem. Marsikoga so psi, ki so bili dovolj lahki in gibčni, da so skakali po snegu, odkrili dovolj zgodaj, da ni zmrznil.

Res je, da so psi reševalcem pomagali poiskati marsikoga, ki je bil že zasut, ni pa res, da bi kdaj nosili nekakšne sodčke in v njih žganico. Sodček kot sestavni del podobe bernardinca so si izmislili drugje, pravijo, da v Angliji, kamor je segel sloves neustrahovanih psov reševalcev, tja pa so kmalu po širitvi novic in legend pripeljali tudi prve pse, ki so jih kupili na prelazu. Vse kaže, da je pravljico o slavnem sodčku zakuhal angleški slikar **Edwin Landseer**, kraljevi zaupnik in pasji slikar, ki je dal ime tudi pasji pasmi landseer in bil zaslužen tudi za popularnost drugih pasem, zlasti tistih

z angleškega dvora. Prav Edwin Landseer je prvi naslikal bernardinca s sodčkom. Švicarski pisatelj Meissner je prevzel Landseerjevo idejo in dal podobo psa s sodčkom natisniti na naslovnico svoje knjige Alpska roža. Reklama za knjigo in za Švico kot turistično destinacijo je bila nadvse učinkovita. Menihi s Svetega Bernarda, takrat so bili še močna skupnost, so vedno zanikali trditve o sodčku, opozarjali so, da je to karikatura njihovih psov.

Celo slavnega psa Barryja, ki je slavo pasme ponesel po svetu, so naslikali tako, da je imel pod vratom sodček, čeravno ga v resnici nikoli ni nosil. Zanikanje sodčkov je bilo večkrat zapisano v kronikah Svetega Bernarda. Menihi na to reklamno laž občasno opozorijo še danes, ko psi že zdavnaj ne služijo več staremu namenu. Menihe je posebej motilo, ko so bernardinčevo podobo s sodčkom začele uporabljati tovarne brandija, pa za to niso iskale dovoljenja in samostanu vrh prelaza za to tudi plačale niso nič.

Res je, da znajo biti bernardinci sila mehki in prijazni, ni pa res, da so prijazni tudi tedaj, ko jih nismo pravilno vzgojili in izšolali, nasprotno, celo ostrbi bi znali biti v takem primeru, pa za to ne bi bili sami nič krivi. Res je, da so izjemno veliki, močni in težki, nič pa ni res, da so bili taki od nekdaj. Pes Barry, ki je za vedno ostal simbol pasme, nagačen stoji v bernskem naravoslovnem

muzeju, kjer ga lahko vidi vsakdo. Tam vsakemu obiskovalcu nazorno kaže svoje čisto normalne pasje dimenzije molosa iz devetnajstega stoletja. Veliko manjši in lažji je od sedanjih bernardincev, približno tako velik je, kakor so njegovi sorodniki, drugi švicarski planšarji, celo malo manjši kot današnji razstavniki bernski planšar ali veliki švicarski planšarski pes, ki mu je bernardinec s kratko dlako še najbolj podoben. Barry iz muzeja je pes, ki je res lahko pomagal ljudem izpod snega, ravno prav je bil velik za to in ravno prav močan se zdi

še danes, ko ga vidimo nagačenega. Današnji bernardinci takega dela nikakor ne bi zmogli, preveliki so, preveč okorni, pretežki, tudi prepočasni. Barry je živel dolgih in lepih 14 let, prvih dvanajst let na prelazu pri menihih, zadnji dve leti v pokoju v dolini. Današnji psi njegove pasme dočakajo komaj malo več kot polovico Barryjevih let.

Sveti Bernard, samostan, potem še bernardinci

Zgodba o psu bernardincu se je začela nekaj sto let pred prihodom psov na prelaz

Vzrediteljica Jana Krek, ki nam je pri pričujoči predstavitvi bernardinca pomagala z mnenjem poznavalke, posebej opozarja vse, ki jih zanima ta privlačna in veličastna pasma, da se med mladički ni najbolj bistveno odločati po dolžini dlake in po barvnih vzorcih. Pred izbiro mladička je treba najprej skrbno izbrati leglo! Preveriti moramo, ali imata oba starša slikane kolke ter komolce (in kakšen je rezultat slikanja), kakšen je značaj mame (oče mladičev je po navadi iz tujine), ali imata starša vzrejno dovoljenje ... Ko izbiramo mladička, moramo biti pozorni na to, kje in kako mladički živijo, koliko se z njimi ukvarjajo (ali jih bodo navadili na povodec, ovratnico, ali jim bodo predstavili različne situacije, ljudi, živali ...), kakšno hrano so dobivali, ali so mladički razgliteni ter pred odhodom v nov dom mikročipirani in cepljeni. Zelo pomemben je tudi značaj samice (mame), saj je velika verjetnost, da bodo imeli mladički podobnega. Zaradi velikosti in hitre rasti, opozarja Jana Krek, imajo bernardinci težave s kolčno in komolčno displazijo, z boleznimi srca, težave s kolenom (pretrgane vezi), z zasukom želodca, pojavljajo se tudi boleznimi oči. Zadnje čase je precej pogosta bolezen rak. Novi skrbniki se morajo tudi zavedati, da verjetno vsak pes kdaj potrebuje veterinarsko oskrbo, ki je lahko za bernardinca precej draga (po navadi zdravila odmerjajo na kilogram telesne teže, ki pa jih je pri bernardincu veliko). Tudi pri sterilizaciji ali kastraciji je cena odvisna od velikosti psa.

MNENJE POZNAVALCA: JANA KREK (PSARNA: TYRONICA)**Zakaj bernardinec?**

Če razmišljam približno 15 let nazaj, sploh ne vem, zakaj sem si takrat izbrala to pasmo. Želela sem si »nekaj velikega in prijaznega« in bernardinec se mi je zdel idealen.

Odlike in slabosti?

Slabost pasme je predvsem kratka življenjska doba, razmeroma mladi psi poginjajo zaradi težav s srcem, raka in zaskoka želodca. V trendu so večji in težji psi, nihče pa se ne vpraša, kako to vpliva na njihovo zdravje. Nekoč so bili to reševalni psi, dandanes bi zaradi svojega masivnega telesa težko opravljali to »delo«. Načeloma pa je bernardinec velik, prijazen in dobrodušen, lahko vzgojljiv pes, ki je primeren tudi za začetnike.

Priljubljenost v Sloveniji in v tujini?

V tujini je pasma precej priljubljena in poznana. Kratkodlakih bernardincev ni več težko dobiti in tudi na cesti jih ljudje vedno bolj prepoznajo. V Sloveniji je rodovniških psov bolj malo, zelo so pa razširjeni nerodovniški, ki, žal, le po velikosti in barvi spominjajo na rodovniške pse. V slovensko rodovno knjigo je vpisanih približno 550 dolgodlakih in približno 20 kratkodlakih bernardincev, ampak v resnici je v Sloveniji manj kot 40 pasemskih bernardincev.

Vedensjske značilnosti?

Če je bernardinec pravilno vzgojen, je prijazen do otrok, do vseh članov družine in do drugih živali. Priporočljivo je, da ga že od zgodnje mladosti naprej učimo pravega odnosa do majhnih živali, do otrok in drugih psov. Načeloma ni čuvaj, laja zelo malo, ljudje pa se ga po navadi bojijo zaradi velikosti. Moji psi sta se lepo navadila na vse moje, na mačka, dobro se razumeta z obema hčerkama. Res pa je, da ju z možem nikoli in nikdar nisva odrivala stran, psi sta bili zraven pri vseh pripravah na prihod hčerk in pri vsakodnevnem življenju. Nekateri bernardinci imajo precej izražen lovski nagon (sama sem to izvedela prepozno) in potrebna je precejšnja previdnost pri prostem spuščanju v naravi. Pri družinah z majhnimi otroki je potrebna previdnost, ker lahko bernardinec otroka nehote podre ali pa ga udari z repom. Če je pravilno vzgojen, bo tudi otroke sprejel kot del družine brez večjih težav.

Ob pravilni vzgoji in pravilnem karakterju je prijazen do drugih psov. V zadnjem času je, žal, kar nekaj bernardincev, ki so napačni do drugih psov in celo do ljudi.

Za kakšne ljudi je primeren?

Bernardinec je primeren za ljudi, ki od psa ne pričakujejo brezpogojne poslušnosti, ki ne pričakujejo stalne pripravljenosti za delo, ki se ne menijo za kakšno dlako na oblekah

ali stanovanju in ki jih ne moti občasna slina na oblekah. Pri vodenju moramo upoštevati njegovo precejšnjo telesno moč. Lahko živi na prostem, a je najprej, če lahko živi s svojo družino. Obe naši psi živita z nami v hiši. Veliko ljudi je prepričanih, da bernardinec v hiši potrebuje veliko prostora, a v resnici potrebuje le prostor za svoje ležišče. V hiši je miren in večino časa prespi, na prostem pa rad živahno teka.

Pasji športi?

Pri pasjih športih je težava njegova velikost in pomanjkanje volje za delo. Sicer pa lahko z zahtevnejšimi fizičnimi dejavnostmi začnemo šele po prvem letu, ko se vsaj približno zaključijo rast kosti. Primeren je za rally obedience, ampak v hitrosti izvedbe vaj nikoli ne bo primerljiv z manjšimi pasmami. Stroge vaje poslušnosti mu načeloma niso všeč. Ne glede na velikost in težo je primeren tudi za šolanje, a od njega ne smemo pričakovati vrhunske poslušnosti ali zelo hitrih izvedb posameznih vaj. Upoštevati moramo, da potrebuje več ponovitev neke vaje, da nikoli ne bodo eksplozivni pri izvajanju vaj, da se dokaj hitro utrudijo in naveličajo. Pri šolanju moramo najti dobro motivacijo, ker vaj ne izvajajo zato, da bi ustregli vodniku, ampak hočejo imeti od tega kakšno korist.

Negovanje kože?

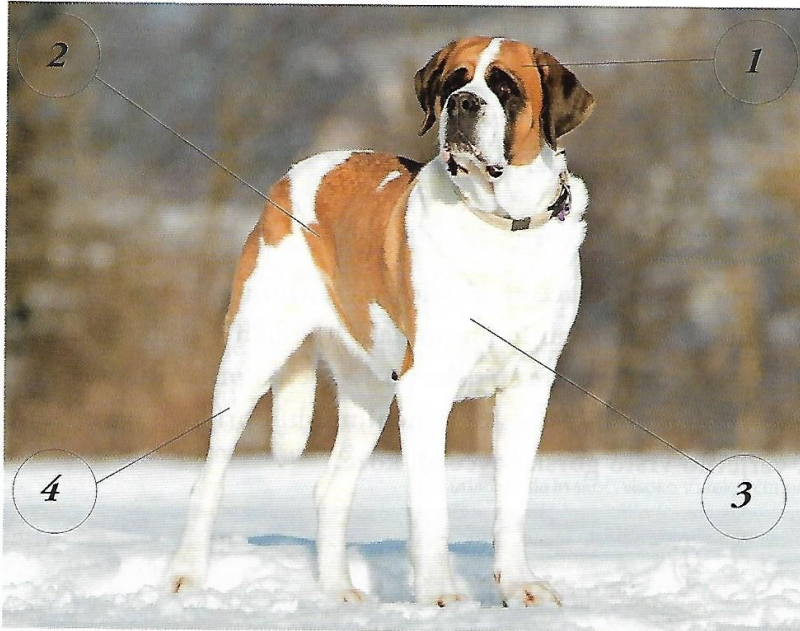
Poznamo dolgodlako in kratkodlako različico (v Evropi je v večini držav dovoljeno medsebojno parjenje). Kratkodlake je treba krtačiti predvsem med menjavo dlake. Izpadanje dlake je v času menjave veliko in takrat je v hiši kar nekaj dlake. Dolgodlaki bernardinec ima dolgo in gosto dlako s podlanko, počesati ga moramo vsaj enkrat na teden, okoli ušes in pod nogami pa vsak dan.

Posebnosti pri prehrani?

Glede na velikost bernardinec pojé razmeroma malo. Odrasla psica ima dovolj približno 15 kg kakovostnih briketov na mesec, samec pa približno 18 kg. Hrano morajo dobivati v dveh obrokih. So precej ješčji in moramo paziti, da se ne zredijo. Približen mesečni strošek za hrano (brikete) je od 40 do 65 evrov.

OSEBNA IZKAZNICA

1. GLAVA

Glava je močna in veličastna, čelo je rahlo zaobljeno, čelno kolence je izrazito, nosni del lobanje je razmeroma kratek. Oči so srednje velike in temno rjave, uhlja sta srednje velika, široko nastavljena in povešena.

2. TELO

Telo je mogočno, vrat je močan, viher je izrazit, rebra zaobljena. Hrbet mora biti širok, zadnji del telesa je dobro razvit. Rep je dolg in težak ter povešen, segati mora do skočnega sklepa.

3. DLAKA

Pasma je lahko v dolgdlaki ali kratkdlaki različici. Dlaka je gosta in priležena, z zelo bogato podlanko. Osnovna barva je bela z večjimi ali manjšimi rdeče-rjavimi predeli.

4. NOGE

Noge so močne in mišičaste ter široke, šape so velike in močne. Telesna višina pri samcih je najmanj 70 cm, pri psicah najmanj 65 cm, telesna teža od 55 do 100 kg.

v Alpah. Na prelomu prvega tisočletja je v hribih med današnjo Švico in dolino Aosta v današnji Italiji arhidiakon **Bernard Mentonski**, rojen v francoski Savoji, potem pa doma v še danes francosko govoreči dolini Aosta, postavil gorsko zavetišče na prelazu, ki nosi njegovo ime. Tam je že prej stal majhen samostan, ki so ga v devetem stoletju požgali (domnevno Saraceni). Iz majhnega zavetišča s kapelico je že po Bernardovi smrti najprej nastala večja gostilna, ob njej so postavili cerkev, pozneje je zrastle samostan.

Bernard Mentonski je bil v sedemnajstem stoletju razglašen za svetnika. Eden izmed enajstih svetnikov iz različnih obdobij in z različnih koncev sveta nosi ime sveti Bernard. Bernard Mentonski praznuje god 15. junija. Papež Pij XI., ki je bil navdušen ljubitelj gora, ga je leta 1923 počastil s tem, da ga je razglasil za zavetnika planincev in turistov.

Menihi so na prelazu vodili zavetišče, gostišče in vse, kar je sodilo zraven, po požaru pred dobrimi tremi stoletji pa so dali ob daritvah kraljev, škofov in drugih petičnežev zgraditi nov samostan in novo gostišče. Postali so pravi gospodarji prelaza, pa tudi vodniki in reševalci ljudi, ki so zašli ali jih je zasul plaz. V tistem času so na prelaz prišli tudi prvi psi, domnevno iz krajev, kjer so doma daljni potomci starodavnih

tibetanskih molosov, ki so jih pripeljali že Rimljani. To so švicarski govedarji, planšarski psi, ki verjetno v tistem času še niso bili razdeljeni na štiri pasme, kakor so zdaj (veliki švicarski planšarski pes, bernski planšarski pes, appenzeller in entlebucher). Na prelazu, pri menihih, je vsekakor nastala

Za začetnika pasme bernardinec veljata že omenjeni slavni pes **Barry** (tako so Angleži zapisali švicarsko ime Bari ali Beri, medvedek) in švicarski ljubitelj psov in kinolog **Heinrich Schumacher**. Barry je veljal za najbolj vztrajnega in uspešnega reševalca med vsemi psi na prelazu, Schumacher pa je sredi devetnajstega stoletja začel zelo natančno zbirati podatke o psih, ki so jim tedaj rekli še »sveti psi«, »planinski psi«, »alpski mastifi«, največkrat menda celo »psi iz zavetišča«. Ime bernardinec ali »sveti bernard« je pasma dobila, ko so prve primerke razstavili na pasji razstavi v Birminghamu leta 1862. Uradno so pasmo poimenovali bernardinec leta 1880.

peta različica velikega švicarskega planšarja, bernardinec. Ena veja podobnih psov je šla še naprej proti severu, tam so jih v nemškem Rottweilu oblikovali v govedarje pod sodobnim imenom rotvajler. Prvi dokazi o psih na prelazu svetega Bernarda segajo v

konec 17. in začetek 18. stoletja, prva risba je iz leta 1695, zapis pa iz leta 1707, ko so v zavetišču začeli voditi kroniko. V teh kronikah je med drugim zapisana tudi resnica o drugi, vzporedni prvotni uporabnosti psov, ki so si jih menihi pripeljali iz doline.

Čez prelaz so večkrat potovale bande razbojnikov, zgodilo pa se je tudi, da so tatovi, prepričani, da se tam skriva pravo bogastvo, prišli v hribe samo zato, da bi oropali samostan in gostišče. V kronikah je posebej zabeležen poskus rop iz leta 1787, ko se je na prelaz priklatalo trideset razbojnikov. Prišli so vломit v samostansko blagajno, izkoristili pa so gostoljubnost menihov, ki so pod streho sprejemali vsakogar, ki je potrkal na vrata. Ko so se zavedli, da gre za rop, so menihi na roparje spustili svoje pse. V nekaj trenutkih ni bilo nikjer več nobenega roparja, pobegnili so in se raztepli vsak na svojo stran. Raznesli so govorice o hudo nevarnih psih, ki da jih imajo menihi. Večjih poskusov rop po tistem menda ni bilo več.

Še nekaj posebej zanimivega velja omeniti o samostanskih kronikah s Svetega Bernarda. Nikjer namreč ne omenjajo slavnega psa Barryja, ki naj bi na prelazu gotove smrti rešil 40 ljudi. Menihi so psa mogoče imenovali drugače ali pa je Barry plod združitve več različnih zgodb o bernardincih in njihovih junaštvih.